

Úti beszámoló a 2018. április 14-ei „Gaja-szurdok és kastélyok” külön buszos útról

Április 14-én, szombaton 7 órakor indult el buszunk a Széna térről, 33 utassal. Igazi szép napsütéses kiránduló idő köszöntött minket. Gyorsan megérkeztünk Bodajkára, ahol felvettük a geotúra vezetőnket, Veress Ildikót, majd a **Gaja-szurdok** bejáratánál, az ú.n. Varjúvárnál kezdetét vette a túra. A kék-piros sávot követve felkapaszkodtunk a karsztbokor erdővel borított kissé meredek domboldalon. A dombtetőn élénk táruló látvány kárpótolt a fáradságért. Egyik irányban Balinka háztetői, távolabb a Vértes nyúlványai, mélyen alattunk a Gaja-patakot szegélyező fák koronái látszottak, a másik irányban pedig a Fehérvársgúji víztározó tükre csillogott. A természet ébredezett téli álmából. Voltak fák, amelyek még nem vetették le a téli száraz leveleket, de a legtöbb fa, bokor már új hajtásokat, rügyeket hozott. A tisztásokon friss, élénk színeikkel csalogatták a szorgalmasan zümmögő rovarokat a vadvirágok. A tavaszi hérics és a kutyatej élénksárga színe ragyogó kontrasztot nyújtott a fürtös gyöngyike kékjének. Hamarosan elvált a két turistajelzés és a kék keresztet követve eljutottunk a Gaja-völgyi Tájéközpont kapujáig. Vezetőnk útközben sok érdekes információt, történetet osztott meg velünk. Megtudtuk, hogy már a kora vaskorban is éltek itt emberek, halomsírjaik megtalálhatók a hegyoldalban. Kicsit megpihentünk egy régi, használaton kívüli sífelvonónál, majd tovább indultunk a Károlyi-kilátóhoz. A kilátóról szép rálátás nyílt az impozáns sziklákra, a mélyben kanyargó szurdokvölgyre és a víztározóra. Az erdő dús aljnövényzetében tömegesen nyílt az ibolya, a téltemető, a hunyor.

Egy kis gyaloglás után elérkeztünk az Alba Regia-forráshoz, megpihentünk a padokon, majd folytattuk utunkat és leértünk a Gaja-patak partjára, az Ádám-Éva fájához. A szép táj mindenkit fotózásra csábított. Tovább indultunk, az ösvény a patak mentén vezetett, és hamarosan megérkeztünk az Erdei-tóhoz.

A büfénél kicsit megpihentünk, élveztük a ragyogó napsütést, majd elindultunk visszafelé. A tónál sok horgász próbálta meg kifogni a vacsorára valót. Követtük a kanyargó patakat, amely a laposabb helyeken kanyarokat, szigeteket alkotott, a szűkebb részekben mélyen bevágta magát a sziklák közé. Nem győztünk csodálkozni a természet szépségén.

Visszaértünk a buszunkhoz és tovább indultunk. Bodajkon megköszöntük a szép élményeket és elbúcsúztunk a vezetőnkől. Várt minket a Sandokan étterem, ahol finom ebéddel csillapítottuk az éhségünket, majd kis ejtőzés után tovább mentünk Móra. A **móri Lamberg-kastélyban** több kiállítás is látható és itt működik a megye egyik legszebb könyvtára. Két csoportra váltunk szét és vezetőink segítségével megismerkedtünk az épülettel.

A későbarokk Lamberg-kastélyt gróf Lamberg Ferenc Antal építtette a család nyári rezidenciájául Fellner Jakab tervei alapján. Az építkezés 1766-ban fejeződött be. 1803-ban a kastély parkjának forrását két kapucinus mester átalakította, ekkor a szivattyús kútház kastély felőli oldalán építették meg a szökőkutat. A mi csoportunk először a gazdatiszti házba ment, ahol a sváb népcsoport életéről kaptunk képet. A svábokat a török kiűzése után Mária Terézia telepítette be Móra, s ők szorgalmas munkájukkal hamarosan felvirágoztatták a várost. Lakodalmak alkalmával egyedül csak itt készítek a katzenpratze-ét azaz a „macskapraclí” nevű süteményt. A kamrában a legtöbb eszköz, szerszám a szőlőműveléshez és a borkészítéshez kapcsolódott, ami nem is csoda a Móri Ezerjő hazájában.

Következett 2011-ben megnyílt a Vasarely-szoba. Az itteni gyűjteménynek érdekes a története. 1988-ban a könyvtár akkori igazgatója elküldött egy születésnapú üdvözlőlapot Victor Vasarelynek, majd teljesen váratlanul pár hónap múlva a művész 11 darab dedikált, számozott színes nyomatot küldött ajándékba a móri Radó Antal Könyvtárnak. Vasarely magyarországi képviselője, Csepei Tibor jóvoltából később további Vasarely nyomatokat kapott ajándékba a könyvtár. E két szponzor adományai alapozták meg ezt a móri Vasarely-gyűjteményt, amely jelenleg 31 szerigrafát, azaz eredetinek számító művet számlál.

Felmentünk az emeletre, a könyvtárba, ahol a falakon színpompás freskótöredékek sejtetik, hogy milyen gazdagon lehetnek díszítve egykor a termek, melyek további feltárássra várnak. Külön öröm volt a gyermekkönyvtár színes, vidám polcai között sétálnunk.

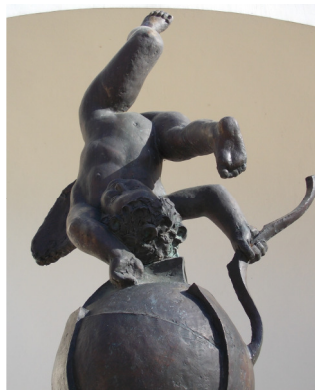
Külön kiállítás emlékszik meg Mór híres szülöttéről, dr. Zimmermann Ágoston Kossuth-díjas állatorvosról, a MTA tiszteletbeli tagjáról. Tudományos életművének legjelentősebb eredménye, hogy a háziállatok anatómiai vizsgálatakor elmozdult a hagyományos leíró szemlélettől, azok szerkezetét és felépítését funkcionális élettani és fejlődésbiológiai keretbe helyezte. Előadásai, különösen bonctermi demonstrációi nagy hírnévnek örvendtek, emellett intézetében világhírű anatómiai gyűjteményt hozott létre.

A földszinten a bejáratnál a Wekerle Sándor Állandó Kiállítást Magyarország első polgári származású miniszterelnökének tiszteletére hozták létre. Wekerle Sándor Mórton született, édesapja a Lamberg család tisztartója volt. Életében háromszor volt miniszterelnök, ötször pénzügyminiszter. Második miniszterelnöksége alatt folytatta adóreformját, valamint 1907-ben megkötötte Ausztriával a gazdasági kiegyezést. E miniszterelnöki időszakára esik a példaértékű, ma Wekerle-telepnek nevezett, a közalkalmazottak megfelelő szociális életkörülményeit biztosító városrész felépítése, amelynek részletes kidolgozásában is részt vett.

Külön terem állít emléket a kastély utolsó, tragikus sorsú birtokosainak, Szécsen Miklós grófnak és feleségének, Eszterházy Alice grófnőnek. Őket 1945. március 18-án a Mórt elfoglaló Vörös Hadsereg katonái lőtték agyon gyermekeik szeme láttára. Haláluk után a szovjet katonák értékeket, kincseket keresve feldúlták a kastélyt, a bútorokat, a műkincseket és egyéb használati tárgyakat széthurcolták, a levéltárat és a könyvtárat teljesen megsemmisítették 1945 után az épületben, mint oly sok más hazai kastélyban, szociális otthont működtettek, illetve szociális lakásokat alakítottak ki.

Végül kisétáltunk a kastély szépen gondozott kertjébe, ahol láthattuk a csivitelő madárcákkal teli mívés kovácsoltvas madárházat, valamint a régi kútházat, melynek ivókútját egy érdekes, fejen álló Ámor-szobor ékesíti. Innen vetettünk búcsúpillantást a kastély épületére és indultunk tovább.

Utunk következő és egyben utolsó állomása az **iszkaszentgyörgyi Amadé-Bajzáth-Pappenheim kastély** volt. A nap sugarai már laposan sütöttek, mikor megérkeztünk az épület elé. Itt várt minket a kastély bérőlje, a Finnországból ide költözött Ari Santeri Kupsus lovag, aki a jó házigazda figyelmességével vezetett minket körbe a kastélyban és kiváló magyarsággal mesélt a történetéről.

A község neve 1691-ben jelent meg egy körpecséten, ekkor már az Amadé család birtoka. A kastély legrégebbi részét 1735-ben építtette Amadé Antal, a keleti mellékszárnyat és a kaput pedig Amadé Tádé építtette 1764-ben. 1800-ban a kastély a Bajzáth József veszprémi püspök tulajdonába került, aki 1820-ban jelentős építkezésekbe fogott. A főszárny két végét bővítette oldalirányban, klasszicista stílusban.

1870-ben Bajzáth József unokaöccse lányának házassága révén került a Pappenheim grófok birtokába a kastély, jelentős átépítése gróf Pappenheim Siegfried nevéhez kötődik 1904 és 1909 között, felesége, Károlyi Erzsébet hozományából. A nyugati mellékszárnyak helyére egy emeletes, gazdag kőszobrászati díszítésű neobarokk épületet építettek, díszes ablak- és erkélyrácsokkal, az emeleti ablakok fölött köfjekkel. A központi kastély földszintjén lakott a gróf és a grófné 3-3 szobában

(háló-szalon-dolgozó), az emeleten volt az ebédlő, egyik oldalán a díszes berendezésű gazdag könyvtárral.

A Pappenheim család egészen a második világháború végéig birtokolta a kastélyt, utána kórház, menekültszállás, munkásszálló lett. Az 1960-as években itt kapott helyet a tanács, a helyi rendőrőrs, egy vegyesbolt, gyógyszertár és a posta is, majd a művelődési ház, a könyvtár, a mozi és az általános iskola, valamint szolgálati és bérlakások. A neobarokk épületrészben működik mai napig is az általános iskola. A kastély felújítása 1985-ben kezdődött, restaurálták falfestményeit is. 1994-ben itt forgatták a Megint tanú című film híres "libacombos" jelenetét.

Végigjártuk a tágas termeket, amelyeket Ari lovag, aki nemzetközileg ismert műgyűjtő, a saját bútoraival, műtárgyaival rendezett be igen ízlésesen. Erre szükség is volt, hiszen a kastély eredeti berendezését az 1945 körüli zűrzavaros időkben az utolsó darabig széthordták, egyedül egy grófi címerrel díszített vörösmárvány kandalló menekült meg a pusztítástól.

A kastélyhoz park is tartozik, melynek teraszos kialakítása egyedülálló volt az akkori Fejér megyében. Az 1900-as évek elején tervezett kert számtalan növénykülönlegességet is tartalmazott. A parkot francia mintára tervezték, melynek jellemzői a szimmetrikus elrendezés, geometrikus terepformák, nyírt sövények, fasorok, sok-sok kerti építmény (támfalak, lépcsők, medence, diadalív) és szobrok.

Megköszöntük a sok érdekességet tartalmazó vezetést és a teraszról nyíló szép kilátással elbúcsúztunk a kastélytól. Egyben itt ért véget mai utunk, amely nem szűkölködött az élményekben. Buszra szálltunk és hamarosan megérkeztünk Budapestre.

Ez a szép utunk a Bp. VI. kerületi Terézvárosi Önkormányzat pályázati támogatásával valósult meg, melyet tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Mógor Gabriella
túravezető